

Злет і падіння Джастіна Трюдо

З уособлення прогресу – в антиприклад: відставка прем'єра означає для Канади кінець цілої епохи

Одного холодного й вітряного ранку в Оттаві Джастін Трюдо вийшов на самотню трибуну біля своєї офіційної резиденції і заявив, що він більше не лідер лібералів і не прем'єр-міністр. Вражаюче завершення політичної кар'єри, яка почалася зі стрімкого злету його популярності в світі, а закінчилася кризою його партії і політичною нестабільністю в Канаді.

На початку шлях Трюдо до високої посади виглядав як політична казка, що стала реальністю завдяки харизмі, спадщині та стовідсотковій своєчасності. Син легендарного ліберального експрем'єра Канади П'єра Еліота Трюдо з дитинства був в центрі уваги. Канадці добре знали його, молодого й телегенічного, ще до того, як він почав робити політичну кар'єру в 2007 році.

Канадська центристська Ліберальна партія довго вважалася закономірно правлячою партією. Але в 2011 році вона, ослаблена багаторічним поганим керівництвом і внутрішнім розколом, зазнала нищівної поразки на виборах. Через два роки Трюдо балотувався на посаду лідера партії і вже в першому турі здобув абсолютну перемогу. Він разом зі згуртованою командою почав перебудову виснаженої партії, залучаючи зіркових кандидатів, модернізуючи комунікації та розширюючи коло членів.

Уособлення прогресу...

Наратив був переможним: спадкоємець найбільш знаменитого політичного клану Канади зайняв своє місце, щоб вивести Ліберальну партію з політичної кризи. І він це зробив. Обстоюючи «сонячний шлях», Трюдо забезпечив лібералам більшість на загальних виборах 2015 року, піднявши партію з третього місця до уряду.

Програма Трюдо була цілком в дусі часу: самопроголошений

фемініст з гендерно збалансованим Кабінетом міністрів, кліматичний активіст, який обіцяє рішуче захищати довкілля, та інтернаціоналіст, дружній до біженців. Він повів свою партію вліво, щоб обійти канадських соціал-демократів. Трюдо був зіркою серед ліберальних центристів, які тоді були при владі, і швидко став уособленням прогресу для всього світу.

*Тріщини в підтримці
Трюдо переросли в
глибокі розколи, коли
країну охопила
постпандемічна
інфляція*

Однак успіх Трюдо в світі часто різко контрастував з політичними проблемами, які він мав вдома. Етичні скандали й недоречні розкішні подорожі на початку його каденції затьмарили блиск нового уряду. Він мусив розбиратися з хаосом першого президентства Трампа й важливими переговорами щодо Північноамериканської угоди про вільну торгівлю.

Результатами його амбітної політики стали як реальні досягнення – він різко знизив рівень дитячої бідності та створив національну програму доступного догляду за дітьми – так і прикрі провали, як-от відмова від обіцянки реформувати застарілу мажоритарну виборчу систему.

Федеральні вибори 2019 і 2021 років були менш успішними: його партія стала просто входити до нестабільного уряду меншості. З пандемією коронавірусу Трюдо впорався, надавши канадцям щедрі фінансову підтримку і запобігши тисячам смертей, але накази про вакцинацію і локдауни сильно розкололи суспільство.

...і поступовий розпад

Тріщини в підтримці Трюдо переросли в глибокі розколи, коли країну охопила постпандемічна інфляція. Канадці боролися з небаченим зростанням цін на житло та продукти, але уряд Трюдо, здавалося, був не в змозі ефективно вирішити ці проблеми й плив за течією від кризи до кризи. Значне збільшення імміграції, за яке свого часу агітували, перетворилося з переваги на фактор конкуренції за житло, і канадці вперше почали виступати проти того, щоб приймати більше іноземців.

Поступова ерозія підтримки, яка почалася в 2023 році, наприкінці минулого року перейшла в вільне падіння. Лідерство Трюдо послабили нищівні поразки на довиборах у колись надійних ліберальних округах. Поки ліберальний уряд борсався, консерватори на чолі з популістом П'єром Полієвом перехопили естафету змін і

рішуче зайнялися питанням доступності, чим забезпечили собі стабільну перевагу в 20 балів в опитуваннях.

Переломний момент настав в грудні, коли віце-прем'єрка і міністерка фінансів Христя Фріланд – ключова союзниця і права рука Трюдо – несподівано подала у відставку напередодні вкрай важливого економічного огляду, залишивши уряд на межі розвалу. З огляду на ці обставини стримана заява Трюдо в січні стала визнанням неминучого: після трьох термінів і дев'яти років на посаді він просто покинув політичну арену.

*Відставка Трюдо
означає для Канади
кінець цілої епохи, але
загалом його історія –
приклад того, як
небезпечно надавати
перевагу прогресивному
стилю, а не суті*

Хоча зовнішні фактори (різке підвищення відсоткових ставок, глобальна нестабільність, переобрання Дональда Трампа в США), безперечно, сприяли падінню Трюдо, насіння свого політичного краху він сів сам, коли робив грубі стратегічні помилки. Він зволікав з ухваленням складних рішень, втратив зв'язок з електоратом, не визначився з Полієвом з самого початку й дозволив загостритись і так жахливому дефіциту голосів.

Зараз небезпечний час для Канади. До інавгурації Трампа залишилися лічені дні, а над країною нависла загроза руйнівних для економіки тарифів. Трюдо залишатиметься прем'єром, хоча й без майбутнього, поки ліберальний уряд не зазнає практично неминучої поразки в березні, що призведе до дострокових виборів, які він програє. Уряд консервативної більшості під керівництвом Полієва різко змінить політичну траєкторію Канади й зведе нанівець більшу частину прогресивного доробку Трюдо.

В історії Джастін Трюдо залишиться в позитивному контексті. Він зменшив рівень дитячої бідності, підвищив пенсії і на вимогу соціал-демократів здійснив історичне розширення системи охорони здоров'я. Але поки його небажання опиратися обставинам і діяти рішуче поставило під загрозу не тільки його партію, але й саму країну.

Його відставка означає для Канади кінець цілої епохи, але загалом його історія – приклад того, як небезпечно надавати перевагу прогресивному стилю, а не суті. Його сміливим баченням захоплювався весь світ, але залежність від символіки та риторики надто вже віддалила його від насущних проблем звичайних виборців.

Зрештою слабкості Трюдо і нездатність його уряду зосередитися на повсякденних проблемах канадців підірвали довіру до нього як до лідера й підштовхнули виборців на бік консерваторів. Та Канада, яку він залишить по собі, багато в чому краща, але при цьому менш об'єднана, менш стабільна й менш впевнена в майбутньому.

Переклад за англійської Дар'ї Прусенко

Джордан Лейхніц

Джордан Лейхніц (Jordan Lechnitz) працює програмним спеціалістом з питань трансатлантичних відносин та Канади у вашингтонському офісі Фонду ім. Фрідріха Еберта.

